

## **ODBORNÉ STANOVISKO HLAVNEJ KONTROLÓRKY MESTA BREZNA K NÁVRHU ROZPOČTU NA ROK 2024**

Podľa § 18f ods. 1 písm. c) zákona č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov predkladám odborné stanovisko k návrhu rozpočtu na rok 2024 (ďalej len „stanovisko“).

Návrh viacročného programového rozpočtu mesta Brezna na roky 2024 - 2026 (ďalej len „návrh rozpočtu“) bol v zákonom stanovenej lehote zverejnený na úradnej tabuli mesta, na elektronickej úradnej tabuli a na webovom sídle mesta ([www.brezno.sk](http://www.brezno.sk)). Dňom vyvesenia návrhu rozpočtu začala plynúť najmenej desaťdňová lehota, počas ktorej mohli fyzické osoby a právnické osoby uplatniť pripomienku k návrhu rozpočtu v písomnej forme, elektronicky alebo ústne do zápisnice na mestskom úrade. V čase spracovania stanoviska neuplynula lehota na podávanie pripomienok.

### **A. ZÁKLADNÁ CHARAKTERISTIKA NÁVRHU ROZPOČTU**

Pri spracovaní stanoviska som vychádzala z posúdenia návrhu rozpočtu, ktorý bol zverejnený na úradnej tabuli mesta, na elektronickej úradnej tabuli a na webovom sídle mesta ([www.brezno.sk](http://www.brezno.sk)). Posudzovala som zákonnosť ako aj metodickú správnosť jeho zostavenia a predloženia na schválenie mestskému zastupiteľstvu (ďalej len MsZ).

Legislatívnym východiskom zostavenia návrhu rozpočtu je ústavný zákon č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti a zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy“).

Podľa ods. 1 čl. 9 ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti, subjekty verejnej správy sú povinné zostavovať svoj rozpočet najmenej na tri rozpočtové roky, pričom súčasťou návrhu rozpočtu je aj schválený rozpočet na bežný rozpočtový rok, údaje o očakávanej skutočnosti bežného rozpočtového roka a údaje o skutočnom plnení rozpočtu za predchádzajúce dva rozpočtové roky. Subjekty verejnej správy zohľadňujú pri zostavení svojho rozpočtu prognózy zverejnené ministerstvom.

Podľa §4 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce.

Rozpočet obce vyjadruje samostatnosť hospodárenia obce. Obsahuje príjmy a výdavky, v ktorých sú vyjadrené finančné vzťahy k právnickým osobám a fyzickým osobám – podnikateľom pôsobiacim na území obce, ako aj k obyvateľom žijúcim na tomto území vyplývajúce pre ne zo zákonov a z iných všeobecne záväzných právnych predpisov, zo všeobecne záväzných nariadení obce, ako aj zo zmlúv. Súčasťou rozpočtu obce sú rozpočty príjmov a výdavkov rozpočtových organizácií a príspevky príspevkovým organizáciám zriadených obcou, ako aj finančné vzťahy k právnickým osobám, ktorých je zakladateľom. V rozpočte obce sa uplatňuje rozpočtová klasifikácia v súlade s osobitným predpisom.

Podľa §9 ods. 1 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy viacročný rozpočet je strednodobý ekonomický nástroj finančnej politiky obce, v ktorom sú v rámci ich pôsobnosti vyjadrené zámery rozvoja územia a potrieb obyvateľov vrátane programov obce najmenej na tri rozpočtové roky.

Návrh rozpočtu je zostavený v členení na bežný rozpočet, kapitálový rozpočet a finančné operácie podľa funkčnej a ekonomickej rozpočtovej klasifikácie.

Navrhované výdavky rozpočtu mesta sú alokované do 9 programov, ktoré sa vnútorne členia na podprogramy, prvky a projekty.

Rozpočet na rozpočtový rok 2024 je po jeho schválení MsZ záväzný, rozpočty na nasledujúce dva rozpočtové roky sú orientačné.

## **B. VÝCHODISKÁ TVORBY NÁVRHU ROZPOČTU**

Mesto nezostavovalo vyrovnaný rozpočet s výdavkami na úrovni predchádzajúceho rozpočtového roka, nakoľko 21.11.2023 bolo schválené programové vyhlásenie vlády SR a bola vláde SR vyslovená dôvera. Na základe týchto skutočností sa pri zostavovaní a schvaľovaní rozpočtu na rok 2024 nemuseli uplatňovať pravidlá rozpočtovej zodpovednosti podľa ústavného zákona č. 493/2011 Z. z. o rozpočtovej zodpovednosti.

Zostavenie návrhu rozpočtu prebiehalo v čase, keď nebol zostavený návrh rozpočtu verejnej správy na roky 2024 až 2026 a ani návrh štátneho rozpočtu na rok 2024. Návrh rozpočtu sa tak zostavoval v neistote, či tieto rozpočty budú v Národnej rade SR schválené a či SR nebude v roku 2024 hospodáriť v rozpočtovom provizóriu.

Táto skutočnosť komplikovala najmä nastavenie príjmovej stránky návrhu rozpočtu. Pri rozpočtovaní podielovej dane z príjmov sa vychádzalo z júrovej prognózy MF SR bez percentuálneho navýšenia. Počítalo sa, že výpadok dane z príjmov fyzických osôb bude v priebehu roka 2024 čiastočne kompenzovaný poukázaním podielov z výnosu dane z príjmov právnických osôb samosprávam tak ako v roku 2023. Zostavenie návrhu rozpočtu aj v tomto období ovplyvnili legislatívne zásahy do zákonov, ktoré majú vplyv na financovanie samospráv a tým aj na zostavenie návrhov rozpočtov samospráv.

Východiskom pre zostavenie návrhu rozpočtu je vývoj príjmov a výdavkov v predchádzajúcom období, očakávané plnenie a čerpanie rozpočtu k 31. 12. 2023, monitoring vývoja inflácie, cien tovarov a služieb, najmä energií a stavebných materiálov.

Navrhovaný rozpočet mesta, vrátane finančných operácií, je zostavený ako vyrovnaný, čím je splnená jedna zo zákonných podmienok, vyplývajúca z § 10 ods. 7 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy.

Bežný rozpočet je zostavený ako vyrovnaný, tak ako aj v roku 2023. Kapitálový rozpočet je zostavený ako schodkový, schodok je rozpočtovaný vo výške - 3 884 608 €.

Mesto plánuje v roku 2024 hospodáriť so schodkom rozpočtu vo výške - 3 884 608 €, ktorý vyfinancuje najmä návratnými zdrojmi financovania – úverom zo ŠFRB vo výške 4 366 028 € a úverom z Environmentálneho fondu vo výške 385 209 €.

Návrh príjmovej časti rozpočtu je nastavený realisticky. Z dôvodu neistého vývoja bolo veľmi ťažké stanoviť prognózu vývoja bežných príjmov, najmä podielovej dane z príjmov územnej samosprávy. Opatrne sa pristupovalo aj k rozpočtovaniu vlastných kapitálových príjmov a to s ohľadom na novelu zákona o majetku obcí, ktorej cieľom a zámerom je efektívnejšie využívanie a nakladanie s majetkom zo strany samosprávy a tak v prípade, že samospráva pristúpi k predaju vlastného majetku, predpokladá sa dlhší proces prevodov vlastníctva majetku ako v minulosti. V návrhu rozpočtu kapitálových grantov a transferov sa neuvažuje s novými dotáciami z rozpočtov verejnej správy a rozpočtu Európskej únie (EÚ), rozpočtované sú z minulého roka nevyčerpané zostatky a refundácie kapitálových grantov a transferov z roku 2023.

V návrhu rozpočtu sa uvažuje s výrazným znížením príjmov oproti schválenému rozpočtu roku 2023 a aj oproti očakávanej skutočnosti k 31.12.2023.

Návrh príjmovej časti rozpočtu a jej vývoj ovplyvňuje a v priebehu rozpočtového roka ovplyvní aj výdavkovú časť rozpočtu.

V návrhu rozpočtu sa tak uvažuje s výrazným znížením výdavkov oproti schválenému rozpočtu roku 2023 a aj oproti očakávanej skutočnosti k 31.12.2023.

Zníženie výdavkov je v kapitálovom rozpočte, v bežnom rozpočte sa v návrhu uvažuje so zvýšením výdavkov oproti schválenému rozpočtu roku 2023, ale so znížením oproti očakávanej skutočnosti k 31.12.2023. Toto zníženie kapitálových výdavkov súvisí s rozpočtovaním príjmovej časti kapitálového rozpočtu, kde sa počíta s výrazne nižším rozpočtom kapitálových príjmov. Nedostatok zdrojov sa tak dotýka najmä rozpočtu rozvojových programov.

Zostavenie návrhu rozpočtu bolo v tomto období veľmi ťažké a preto oceňujem realistický prístup k tvorbe rozpočtu, pretože tým najväčším rizikom pri jeho tvorbe a v jeho realizácii sú a budú vonkajšie vplyvy, ktoré mesto nemá šancu ovplyvniť (nepredvídateľnosť legislatívneho procesu, zmeny zákonov, ktoré znamenajú buď znižovanie príjmov alebo zvyšovanie výdavkov samosprávy).

Riziká, ktoré v priebehu rozpočtového roka môžu ovplyvniť vyrovnanosť bežného rozpočtu vychádzajú zo skutočnosti, že výdavková časť bežného rozpočtu je nastavená na úroveň bežných príjmov a mesto nemá žiadne iné zdroje na vykrytie bežnej spotreby.

Z uvedeného dôvodu za riziká aj v roku 2024, tak ako v roku 2023, považujem:

- nenaplnenie prognózy výnosu podielovej dane územnej samosprávy,
- nenaplnenie rozpočtu vlastných bežných príjmov, daňových i nedaňových,
- vyššie čerpanie rozpočtu bežných výdavkov z dôvodu vyššieho rastu cien a nových legislatívnych povinností pre samosprávy, na ktoré nie sú zabezpečené žiadne zdroje.

Odporúčam teda elimináciu týchto rizík, aby bola zabezpečená vyrovnanosť bežného rozpočtu. Je potrebné konsolidovať výdavky a prijať opatrenia na zvyšovanie bežných príjmov, napr. efektívnejším a účinnejším hospodárením s majetkom mesta (napr. vyššie výnosy z dočasného užívania majetku mesta). Konsolidácia výdavkov je v situácii zákonného zvyšovania platov a rastu cien energií, tovarov a služieb veľmi ťažká, ale je potrebné, napriek tomu, pristúpiť k takým opatreniam, ktoré budú mať za následok znižovanie výdavkov (napr. úspora energií).

Z môjho pohľadu za viac rizikový považujem kapitálový rozpočet. O to viac oceňujem pragmatickosť pri jeho zostavovaní. V kapitálovom rozpočte bude dôležité, aby bol naplnený rozpočet vlastných kapitálových príjmov a v priebehu roku 2024 boli v plnom rozsahu poskytnuté refundácie kapitálových transferov a grantov, z ktorých sa majú financovať nielen kapitálové výdavky, ale najmä splátky návratných zdrojov financovania - úverov. Toto považujem za najväčšie riziko, pretože v prípade, že sa nepodarí dosiahnuť plánované výnosy z predaja majetku, tak bude nutné splátky návratných zdrojov financovania - úverov uhradiť z iných zdrojov, ktoré ale mesto nemá.

Aj v roku 2024 platí, že rizikom vo výdavkovej časti rozpočtu bude aj nenaplnenie príjmov v čase reálnej potreby výdavkov, na začiatku roka u bežných výdavkov a v priebehu roka v súvislosti s realizáciou rozvojových programov u kapitálových výdavkov.

## ROZPOČET BEŽNÝCH PRÍJMOV

V návrhu rozpočtu sa uvažuje s vyšším rozpočtom bežných príjmov oproti schválenému rozpočtu na rok 2023 (o 1 153 tis. €), bežné príjmy sa rozpočtujú pod úroveň očakávanej skutočnosti plnenia bežných príjmov k 31.12.2023 (o 668 tis. €).

Vývoj bežných príjmov :

v €

Rok	Schválený rozpočet bežných príjmov	Skutočnosť plnenia bežných príjmov
2009	9 981 611	10 581 374
2010	9 226 210	9 909 181
2011	9 053 402	9 736 473
2012	9 585 440	10 057 835
2013	9 936 760	10 445 004
2014	9 865 182	- 10 896 516
2015	10 335 189	11 781 377
2016	10 586 098	12 87 7995
2017	11 546 875	14 154 932
2018	12 882 514	16 526 080
2019	14 382 418	16 047 185
2020	16 839 810	17 452 508
2021	15 547 940	18 037 035
2022	17 587 741	20 014 225
2023	19 181 857	očakávaná skutočnosť- 21 003 323
2024 - návrh	20 335 295	

Z vývoja bežných príjmov vyplýva, že návrh rozpočtu bežných príjmov je vždy zostavený s vysokou opatnosťou. Opatnosť je zrejmä aj pri rozpočtovaní bežných príjmov na rok 2024.

V dôsledku významného zásahu do výnosu podielovej dane zo štátneho rozpočtu, ktorá smeruje do rozpočtov samospráv, oceňujem opatrný prístup pri rozpočtovaní týchto príjmov. Odporúčam, aby bol sledovaný vývoj bežných príjmov a v prípade rastu, tieto bežné príjmy smerovali do prebytku bežného rozpočtu, z ktorého by sa vykryli splátky istiny návratných zdrojov financovania.

V návrhu rozpočtu sa očakáva zvýšenie daňových príjmov aj nedaňových príjmov oproti očakávanej skutočnosti roku aj oproti schválenému rozpočtu roku 2023. Pri grantoch a transferoch sa rozpočtuje ich pokles oproti očakávanej skutočnosti roku 2023:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Daňové príjmy	10 442 811,33	11 187 055,06	11 909 843	12 150 500	12 176 248
Nedaňové príjmy	1 822 707,50	2 921 337,58	2 391 785	1 806 118	2 991 274
Granty a transfery	5 771 516,27	5 905 832,09	4 880 229	7 046 705	5 167 773

Odporúčam, aby zo strany mesta bola zabezpečená kontinuálna kontrola plnenia príjmov na pravidelnej báze, pretože v podmienkach mesta s nastaveným rozvojom je to veľmi dôležitá otázka zabezpečenia vyrovnanosti rozpočtu.

## Daňové príjmy

Daňové príjmy sú tvorené výnosom podielovej dane územnej samosprávy, majetkovými daňami a daňami za tovary a služby.

Vývoj daňových príjmov:

v €

Rok	Schválený rozpočet daňových príjmov	Skutočnosť naplnenia daňových príjmov
2009	5 836 789	5 996 111
2010	5 718 548	5 113 547
2011	5 976 211	5 751 932
2012	6 073 970	5 794 632
2013	6 265 716	6 066 178
2014	6 412 860	6 879 219
2015	6 861 031	6 969 997
2016	7 218 360	7 598 500
2017	7 885 360	8 116 320
2018	8 285 360	8 775 530
2019	9 454 675	9 546 922
2020	10 407 223	10 004 683
2021	9 860 335	10 442 811
2022	10 457 139	11 187 055
2023	11 909 743	očakávaná skutočnosť – 12 150 500
2024 - návrh	12 176 248	

Z vývoja podielovej dane vyplýva, že skutočnosť jej plnenia bola vždy nad rozsah rozpočtovaného výnosu a z tohto rozdielu mesto vedelo zabezpečiť realizáciu svojej bežnej spotreby.

V návrhu rozpočtu na rok 2024 je výnos podielovej dane územnej samosprávy rozpočtovaný v zmysle júnovej prognózy Ministerstva financií Slovenskej republiky bez navýšenia (podľa odporúčania Ministerstva financií Slovenskej republiky).

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Výnos podielovej dane územnej samosprávy	8 150 392,62	9 023 177,48	9 424 273	9 560 000	9 620 362

Návrh rozpočtu príjmov z daní z nehnuteľnosti a z daní za tovary a služby na rok 2023 vychádza zo schválených všeobecne záväzných nariadení mesta. Nerozpočtuje sa rast týchto príjmov oproti roku 2023.

S ohľadom na výšku daňových pohľadávok, odporúčam zaoberať sa ich vymáhaním a uplatňovaním sankcií uložených v daňovom konaní, ktoré sú rozpočtované na veľmi nízkej úrovni (a na veľmi nízkej úrovni sú aj plnené).

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Daň z nehnuteľnosti	1 562 156,23	1 437 754,10	1 565 000	1 560 000	1 565 000
Dane za tovary a služby	729 869,57	724 591,58	919 470	1 030 000	989 786
Sankcie uložené v daňovom konaní	392,91	1 531,90	1 100	500	1 100

## Vývoj plnenia príjmov z dane z nehnuteľnosti:

v €

Rok	Schválený rozpočet	Skutočnosť
2009	815 869	815 869
2010	803 293	845 564
2011	845 366	821 993
2012	848 000	823 020
2013	974 317	890 705
2014	932 870	875 569
2015	932 870	918 820
2016	900 000	865 161
2017	900 000	862 512
2018	900 000	842 902
2019	900 000	843 136
2020	1 350 000	1 434 528
2021	1 350 000	1 562 156
2022	1 350 000	1 437 754
2023	1 565 000	očakávaná skutočnosť - 1 560 000
2024 – návrh	1 565 000	

Daň z nehnuteľnosti je tvorená daňou z pozemkov, daňou zo stavieb a daňou z bytov a nebytových priestorov:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Z pozemkov	254 280,48	192 510,89	245 000	280 000	170 000
Zo stavieb	1 190 423,27	1 130 575,88	1 150 000	1 090 000	1 150 000
Z bytov a nebytových priestorov	117 452,48	114 667,33	170 000	190 000	245 000

V návrhu rozpočtu dane z pozemkov sa uvažuje s ich výrazným poklesom, u daní zo stavieb sa rozpočtuje úroveň schváleného rozpočtu na rok 2023. Rast príjmov je rozpočtovaný u dane z bytov a nebytových priestorov.

Dane za tovary a služby predstavujú dane podľa zákona č. 582/2004 Z. z. o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady a drobné stavebné odpady v znení neskorších predpisov a príslušného všeobecne záväzného nariadenia mesta:

v €

Dane	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
za psa	13 352,35	12 790,97	13 000	16 800	13 000
za nevýherné hracie automaty	824,99	250,00	800	200	800
za predajné automaty	532,50	637,50	637	600	637
za užívanie verejného priestranstva	106 016,27	116 768,92	228 533	215 800	228 533
za komunál. odpad	594 338,26	576 423,19	660 000	780 000	730 316
za ubytovanie	14 805,20	17 721,00	16 500	16 600	16 500

V prípade návrh rozpočtu dane za psa, dane za nevýherné hracie automaty sa kopíruje schválený rozpočet roku 2023, okrem poplatku za komunálny odpad, kde sa rozpočtuje rast na úrovni očakávanej skutočnosti roku 2023.

V roku 2023 bolo schválené všeobecne záväzné nariadenia mesta, v ktorých sa zvyšovali sadzby sadzieb daní a poplatkov. Z dôvodových správ k predkladaným všeobecne záväzným nariadeniam mesta malo zvýšenie sadzieb daní a poplatkov dosiahnuť v priemere rast o 15 % (na základe predpokladu dosiahnutého percenta inflácie v roku 2022). Zvýšenie sadzieb daní a poplatkov mal byť u daní z nehnuteľnosti + 215 000 €, z toho: daň z pozemkov + 45 000 €, daň zo stavieb + 150 000 € a daň z bytov a nebytových priestorov + 20 000 €. Očakávaná skutočnosť za rok 2023, ktorá má vplyv aj na rozpočet týchto príjmov v roku 2024 je u daní z nehnuteľnosti + 122 000 €, z toho: daň z pozemkov + 90 000 €, daň zo stavieb - 40 000 € a daň z bytov a nebytových priestorov + 75 000 €. U daní za tovary a služby je to nárast o 200 000 €, z toho: za užívanie ver. priestranstva + 110 000 € a za komunálny odpad + 200 000 €.

### Nedaňové príjmy

Návrh rozpočtu nedaňových príjmov na rok 2024 je vyšší ako schválený rozpočet na rok 2023 a výrazne vyšší ako očakávaná skutočnosť k 31.12.2023, dôvodom sú vyššie príjmy z podnikania a vlastníctva majetku a vyšší výnos z administratívnych a iných poplatkov. Naopak pri iných nedaňových príjmoch sa očakáva ich pokles:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Príjmy z podnikania a vlastníctva majetku	839 454,65	1 484 964,60	1 062 056	404 925	1 263 850
Administratívne a iné poplatky	772 664,37	1 240 048,61	1 245 029	1 279 778	1 666 874
Úroky	0,00	0,00	0	2 600	400
Iné nedaňové príjmy	210 588,48	196 324,37	84 700	118 815	60 150

Príjmy z podnikania a vlastníctva majetku tvoria príjmy mesta z odvodu zisku od spoločností založených mestom a spoločnosťami, v ktorých má mesto majetkovú spoluúčasť, príjmy z prenájmu pozemkov, budov, bytov, nebytových priestorov, z prenajatých strojov, prístrojov, zariadení, techniky a náradia:

- príjmy z podnikania – príjem mesta z dividend z účasti na majetku v iných spoločnostiach – v roku 2024 nie sú rozpočtované, dôvod v návrhu rozpočtu uvedený nie je (v minulých rokoch boli rozpočtované od 15 000 € do 30 000 €);
- príjmy z prenajatých pozemkov fyzickým a právnickým osobám sú rozpočtované vo výške 648 000 € (v roku 2023 - 685 000 € a v roku 2022 - 535 000 €), z toho najväčší objem týchto príjmov plynie z prenájmu lesných pozemkov od LESOV MESTA BREZNO - 500 000 € (minulé roky 600 000 € a 400 000 €) a nájmy za jarmoky vo výške 50 000 € (minulé roky - 42 000 € a 45 000 €);
- príjmy z prenajatých budov a objektov (bytové a nebytové priestory) sú rozpočtované vo výške 220 000 €, tak ako po minulé roky, z toho príjmy z nájomných bytov predstavujú čiastku 120 000 € a príjmy z prenájmu nebytových priestorov 100 000 €;
- príjem z prenajatých strojov, prístrojov, zariadení, techniky a náradia už nie je rozpočtovaný v zmysle zmluvy so spoločnosťou VEOLIA Energia Brezno a. s. ale v zmysle zmluvy so spoločnosťou ENERGIE BREZNO, s.r.o. vo výške 390 000 €.

V návrhu rozpočtu administratívnych poplatkov a platieb na rok 2024 sa uvažuje s ich nárastom oproti minulým obdobiam.

## Granty a transfery

V návrhu rozpočtu sa uvažuje s dotáciami, ktoré budú mestu poskytované z rozpočtov jednotlivých rozpočtových kapitol v rámci financovania prenesených kompetencií a s ďalšími dotáciami zo štátneho rozpočtu v celkovej rozpočtovanej výške 5 167 773 € (v roku 2023 - 4 880 229 €, v roku 2022 - 4 941 141 €, v roku 2021 - 3 905 795 €, v roku 2020 - 3 934 909 €). Z vývoja je zrejmý nárast grantov a transferov za uplynulé roky. Negatívne môže ovplyvniť návrh rozpočtu v tejto kategórii neschválenie štátneho rozpočtu a rozpočtu verejnej správy na rok 2024.

V návrhu rozpočtu je spracovaný podrobný prehľad o poskytovaných grantoch a transferoch (poskytovateľ a výška grantu a transferu).

### ROZPOČET KAPITÁLOVÝCH PRÍJMOV

Mesto v návrhu rozpočtu rozpočtuje plnenie kapitálových príjmov vo výške 2 039 915 € (v roku 2023 - 15 758 526 €, v roku 2022 - 13 608 646 € a v roku 2021 - 4 981 499 €), z toho vlastné príjmy vo výške 273 540 € (v roku 2023 - 1 500 000 €, v roku 2022 - 2 200 000 € a v roku 2021 - 1 260 386 €).

Vývoj kapitálových príjmov:

v €

Rok	Rozpočet kapitálových príjmov	Skutočnosť plnenia kapitálových príjmov
2009	1 779 037	1 779 742
2010	450 000	1 837 802
2011	659 251	1 821 339
2012	400 000	2 552 309
2013	852 237	187 350
2014	60 000	37 354
2015	5 724 845	5 025 153
2016	2 442 925	2 286 490
2017	20 000	545 010
2018	3 471 000	1 558 233
2019	3 329 892	1 353 521
2020	4 929 941	2 457 441
2021	4 981 499	2 329 105
2022	13 608 646	5 086 129
2023	15 758 526	očakávaná skutočnosť – 9 750 445
2024 - návrh	2 039 915	

Kapitálové príjmy tvoria príjmy z predaja majetku a kapitálové granty a transfery:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Príjem z predaja majetku	838 775,66	972 745,08	1 500 000	1 687 521	273 540
Tuzemské kapitál. granty a transfery	1 490 329,24	4 113 383,54	14 258 526	8 062 924	1 766 375

V návrhu rozpočtu sa rozpočtujú vlastné kapitálové príjmy, ktorých plnenie je dlhodobé rizikové, rok 2023 je výnimočný, nakoľko sa rozpočet vlastných kapitálových príjmov podarilo nielen naplniť, ale aj prekročiť. Otázne je, či tento trend bude pokračovať. Zastávam rovnako ako spracovateľ návrhu rozpočtu, že nie a to z dôvodu zásadnej novely zákona o majetku obcí, ktorá ovplyvní aj predaje majetku mesta. Víтам teda racionálnu výšku rozpočtovaných príjmov z predaja majetku pre rok 2024.



V návrhu rozpočtu sú rozpočtované aj kapitálové granty a transfery, ktoré má mesto zmluvne zabezpečené; v návrhu rozpočtu sú spracované prehľadne podľa operačných programov a poskytovateľov jednotlivých grantov a transferov.

Z návrhu rozpočtu kapitálových grantov a transferov je zrejмый ich pokles, presný dôvod poklesu v návrhu rozpočtu nie je uvedený; podľa spracovateľa návrhu rozpočtu sú v ňom rozpočtované len tie kapitálové granty a transfery, u ktorých je už podpísaná zmluva o poskytnutí nenávratného finančného príspevku a u ktorých je predpoklad, že nastane aj realizácia investičných akcií. Navyše v rozpočtovaných kapitálových transferoch a grantoch je zahrnutá najmä refundácia kapitálových výdavkov z roku 2023.

V roku 2024, rovnako ako v roku 2023, je naplnenie vlastných kapitálových príjmov pre mesto dôležité preto, že ide o jediný zdroj splátok návratných zdrojov financovania – úverov, ktoré sa mesto zaviazalo splácať. Tieto splátky nie je možné z reálnych dôvodov vykryť z iného zdroja, nakoľko mesto nerozpočtuje prebytok bežného rozpočtu, z dôvodu nízkych bežných príjmov na očakávanú realitu bežných výdavkov. Mesto navyše musí splátky návratných zdrojov financovania – úverov hradiť nielen z rozpočtovaných vlastných kapitálových príjmov, ale aj z plánovaných refundácií kapitálových grantov a transferov. V prípade, že nebudú naplnené rozpočtované kapitálové príjmy, bude ohrozené zmluvné splácanie návratných zdrojov financovania – úverov.

### **ROZPOČET BEŽNÝCH VÝDAVKOV**

Rozpočet bežných výdavkov reflektuje na potreby samosprávy a na činnosti, ktoré samospráva musí v zmysle zákona o obecnom zriadení zabezpečovať.

V roku 2024 sa uvažuje so zvýšením rozpočtu bežných výdavkov oproti schválenému rozpočtu bežných výdavkov na rok 2023. V návrhu rozpočtu sa predpokladá zníženie bežných výdavkov oproti očakávanej skutočnosti k 31.12.2023 o 627 tis. €. Otázka je, či ide o konsolidáciu bežných výdavkov alebo len o realitu, ktorá spočíva v prispôbení výdavkov na príjmovú stránku rozpočtu, nakoľko rozpočet bežných výdavkov závisí od plnenia bežných príjmov a od bežných grantov a transferov, z ktorých sa zabezpečuje prenesený výkon štátnej správy.

Vývoj bežných výdavkov:

v €

Rok	Rozpočet bežných výdavkov	Skutočnosť čerpania bežných výdavkov
2009	9 822 211	9 548 917
2010	8 784 706	10 236 121
2011	9 009 222	9 499 690
2012	8 880 071	9 574 932
2013	9 058 977	9 848 449
2014	9 302 864	10 231 029
2015	9 258 536	10 129 284
2016	9 319 295	10 785 941
2017	10 182 585	12 028 711
2018	11 114 655	14 070 412
2019	13 929 139	15 589 321
2020	15 542 278	15 182 727
2021	14 617 461	16 341 681
2022	17 258 349	18 359 181
2023	19 181 857	očakávaná skutočnosť - 20 961 563
2024 - návrh	20 335 295	

Z vývoja bežných výdavkov je zrejmé, že sa pri ich rozpočtovaní používa zásada opatrnosti, v priebehu rozpočtového roka pri raste bežných príjmov, dochádza vždy k rastu bežných výdavkov. Vzhľadom k nedostatku zdrojov na rozvojové programy a v posledných rokoch ani na splátky istín návratných zdrojov financovania – úverov by som odporúčala, aby rast bežných vlastných príjmov automaticky nebol premietnutý do rastu bežných výdavkov, ale aby sa vytváral prebytok bežného rozpočtu, ktorý zabezpečí v priebehu rozpočtového roka financovanie splátok istiny návratných zdrojov financovania alebo financovanie rozvojových programov alebo po skončení rozpočtového roka vytvorenie rezervy v rezervnom fonde.

Vývoj mzdových výdavkov – mesto bez rozpočtových a príspevkových organizácií:  
v €

Rok	Rozpočet	Skutočnosť
2009	1 362 542	1 348 737
2010	1 360 097	1 299 332
2011	1 570 790	1 396 215
2012	1 378 874	1 362 634
2013	1 330 594	1 347 696
2014	1 366 905	1 414 925
2015	1 332 716	1 432 308
2016	1 332 716	1 571 184
2017	1 481 805	1 631 753
2018	1 608 940	1 784 089
2019	1 960 832	1 944 786
2020	2 431 191	2 046 786
2021	2 061 315	2 178 795
2022	3 020 691	2 547 304
2023	3 050 682	očakávaná skutočnosť - 2 967 748
2024 - návrh	3 034 650	

Vývoj prevádzkových výdavkov (tovary a služby) - mesto bez rozpočtových a príspevkových organizácií:  
v €

Rok	Rozpočet	Skutočnosť
2009	1 797 082	1 560 264
2010	2 313 373	2 479 435
2011	1 471 909	1 911 910
2012	1 576 449	1 924 146
2013	1 933 719	1 876 054
2014	1 794 551	1 807 720
2015	1 527 875	1 331 669
2016	1 345 861	1 514 701
2017	1 390 593	1 784 813
2018	1 518 707	2 594 782
2019	2 529 206	2 854 847
2020	2 991 902	2 403 675
2021	2 215 946	2 580 413
2022	2 884 324	2 743 701
2023	3 213 752	očakávaná skutočnosť - 2 913 144
2024 – návrh	2 632 969	

Návrh rozpočtu podľa ekonomickej klasifikácie je na všetkých položkách okrem tovarov a služieb a transferov vyšší oproti schválenému rozpočtu roku 2023 ako aj oproti očakávanej skutočnosti k 31.12.2023:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
Platy	2 178 794,99	2 547 303,55	3 050 682	2 967 748	3 034 650
Odvody do poisťovních fondov	868 384,13	1 003 803,73	1 316 359	1 080 000	1 344 370
Tovary a služby	2 580 412,62	2 743 701,09	3 213 752	2 913 144	2 632 969
Transfery	3 229 607,84	3 790 568,22	4 339 409	4 800 829	4 494 740

U tovarov a služieb je návrh rozpočtu vyšší oproti schválenému rozpočtu roku 2023 ako aj oproti očakávanej skutočnosti. Vyššie čerpanie je rozpočtované na všetkých položkách, okrem položiek – dopravné, údržba a služby.

Návrh rozpočtu tovarov a služieb podľa ekonomickej klasifikácie:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
631-Cestovné náhrady	819,57	2 826,43	2 250	2 600	4 460
632-Energie, voda ...	292 647,38	309 897,58	421 692	412 000	602 365
633-Materiál	217 782,23	307 855,73	165 229	180 000	193 756
634-Dopravné	51 252,65	56 869,15	64 325	55 000	57 210
635-Údržba	739 451,12	649 381,07	892 963	946 404	361 400
636-Nájomné	10 357,59	19 981,02	42 100	35 000	52 200
637-Služby	1 268 102,08	1 396 890,11	1 625 193	1 282 140	1 361 578

Výdavky na financovanie rozpočtových organizácií – škôl a školských zariadení:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
ZŠ s MŠ Pionierska 2	2 700 842,37	2 906 385,53	2 448 252	3 149 036	2 897 394
ZŠ s MŠ Karola Rapoša Pionierska 4	2 604 014,08	2 882 078,08	2 462 804	3 188 140	2 941 619
ZŠ s MŠ MPČL 35	1 420 616,35	1 666 975,09	1 443 149	1 952 228	1 771 166
Základná umelecká škola	520 671,36	582 494,42	635 578	600 000	715 948
Centrum voľného času	171 973,28	169 397,95	170 738	163 738	172 350

Transfery rozpočtovým organizáciám sa rozpočtujú na základe očakávaného rozpočtu na prenesený výkon štátnej správy v oblasti školstva a tiež na základe vývoja podielovej dane samosprávam. V návrhu rozpočtu je zaznamenaný pokles rozpočtovaných výdavkov a to z dôvodu poklesu výnosu podielovej dane samosprávam. Výdavky na školstvo sú z veľkej časti (základné školstvo) závislé od transferov zo štátneho rozpočtu (normatívov) a je tak zrejmé, že výdavky na základné školy sa budú v priebehu roka zvyšovať v závislosti od poskytnutia transferov na prenesený výkon štátnej správy v školstve.

Výdavky na financovanie príspevkovej organizácie:

v €

	Skutočnosť 2021	Skutočnosť 2022	Schválený rozpočet 2023	Očakávaná skutočnosť 2023	Návrh rozpočtu 2024
TS	2 559 994,29	2 849 005,36	3 003 715	3 315 438	3 598 088

Výdavky na financovanie Technických služieb rastú, návrh rozpočtu pre Technické služby je vyšší oproti schválenému rozpočtu roku 2023 ako aj oproti očakávanej skutočnosti k 31.12.2023.

Bežný príspevok Technickým službám je rozpočtovaný na jednotlivé činnosti, ktoré príspevková organizácia zabezpečuje, najmä správa a údržba miestnych komunikácií, zber, preprava a zhodnocovanie odpadov, udržiavanie parkov, sadov, detských ihrísk, prevádzku verejného WC a cintoríny, prevádzka verejného osvetlenia, prevádzkovanie športových zariadení a podpora komunálneho športu, prevádzkovanie kultúrnych zariadení a zabezpečenie spoločenských a kultúrnych akcií v meste ako aj vydávanie novín a prevádzka mestského rozhlasu.

Návrh rozdelenia bežného príspevku v Technických služieb podľa funkčnej klasifikácie:

Funkcia	Rozpočet 2023 v €	Návrh rozpočtu 2024 v €
04.5.1 - cestná doprava	682 245	797 795
05.1.0 - nakladanie s odpadmi	409 825	455 539
05.2.0 - nakladanie s odpadovými vodami	6 348	9 132
06.2.0 - rozvoj obcí	562 567	666 757
06.4.0 - verejné osvetlenie	194 004	278 598
08.1.0 - rekreačné a športové služby	792 417	958 825
08.2.0 - kultúrne služby	309 793	415 442
08.3.0 - vysielacie a vydavateľské služby	46 516	16 000

Z porovnania je zrejmé, že sa výrazne navyšuje rozpočet na jednotlivé činnosti, ktoré technické služby zabezpečujú (okrem vysielacích a vydavateľských služieb). V návrhu rozpočtu sa nerozpočtuje príspevok na obstaranie majetku pre Technické služby.

V návrhu rozpočtu je uvedený aj rozpis transferov jednotlivcom a neziskovým právnickým osobám, v rámci ktorého sú rozpočtované aj dotácie poskytované z rozpočtu mesta. Podľa zákona o rozpočtových pravidel územnej samosprávy sa v rozpočte obce na príslušný rozpočtový rok dotácie rozpočtujú na konkrétnu akciu, úlohu alebo účel použitia prostriedkov, tieto kritéria sú splnené tým, že poskytované dotácie sa následne ešte schvaľujú uznesením zastupiteľstva v súlade so zákonným ustanovením.

Na zabezpečenie dopravnej obslužnosti mesta, na základe Zmluvy o výkone vo verejnom záujme je rozpočtovaný pre dopravcu – SAD Zvolen transfer vo výške 300 000 €. Ide o významné zvýšenie tohto transferu – v roku 2023 bol rozpočet - 150 000 €, v roku 2022 - 160 000 €. Toto zvýšenie rozpočtu je na základe očakávanej skutočnosti za rok 2023, ktorá bude až 344 000 €.

Návrh rozpočtu bežných výdavkov na rok 2024 podľa funkčnej klasifikácie je spracovaný s podrobným komentárom čerpania výdavkov podľa jednotlivých činností.

### **ROZPOČET KAPITÁLOVÝCH VÝDAVKOV**

V návrhu rozpočtu sa uvažuje s kapitálovými výdavkami vo výške 5 924 523 € (v roku 2023 - 23 957 487 €, v roku 2022 - 16 951 666 € a v roku 2021 - 6 057 473 €). Rozpočet kapitálových výdavkov je nastavený realisticky na zdroje, ktoré sú v návrhu rozpočtu a to kapitálové granty a transfery vo výške 1 119 513 €, nevyčerpané účelovo určené finančné prostriedky z roku 2023 vo výške 53 773 €, rezervný fond vo výške 18 661 € a návratné zdroje financovania, konkrétne úver zo ŠFRB a úver z Environmentálneho fondu vo výške 4 751 237 €.

Z plánovaných a rozpracovaných 217 rozvojových programov sa v návrhu rozpočtu uvažuje s realizáciou 21 rozvojových programov (v roku 2023 bolo v návrhu rozpočtu plánovaných 56 rozvojových programov).

Odporúčam, aby sa urobila inventúra „rozvojových programov“, pretože v návrhu rozpočtu rozvojových programov je uvedené aj obstaranie majetku, napr. nákupy pozemkov za 100 000 €, modernizácia technologických zariadení za 50 000 €, financovanie územného plánu mesta za 9 160 €, upgrade softvéru za 6 500 €, nákup softvérov a informačných systémov za 3999 € a nákupy hnutel'ného majetku ako defibrilátor, sušička, elektrická pec. Ide síce o kapitálové výdavky, ale nie o rozvojové programy a preto navrhujem tieto kapitálové výdavky nezaraďovať do rozvojových programov.

Po zohľadnení obstarania majetku, ktoré do klasických rozvojových programov nepatria, je v návrhu rozpočtu naplánovaná realizácia alebo pokračovanie realizácie týchto rozvojových programov:

- rekonštrukcia hotela Ďumbier – zhodnotenie budovy - 29 500 €
- Dom smútku – príprava investície - 450 €
- Rekonštrukcia telocvične ZŠ s MŠ Karola Rapoša – dofinancovanie rekonštrukcie strachy 60 000 €
- IBV Rohozná III. – projektová dokumentácia - 53 160 €
- nájomné byty zo ŠFRB Mazorník – 5 426 325 €
- NFM - exteriérové osvetlenie – 34 260 €;

a v rámci návrhu rozpočtu rozvojových programov je rozpočtované aj vrátenie nenávratného finančného príspevku - Cyklotrasa Brezno - Valaská - 1.splátka vo výške 100 169 €.

Zdrojom krytia sú návratné zdroje financovania – úver zo ŠFRB, kapitálové granty a transfery (nájomné byty zo ŠFRB Mazorník a NFM - exteriérové osvetlenie) a refundácie kapitálových grantov a transferov z roku 2023, ktoré sa „vrátia“ do rozpočtu v roku 2024 ako vlastné príjmy. V návrhu rozpočtu sa pre financovanie rozvojových programov nemôže počítať s plnou výškou rozpočtovaných kapitálových grantov a transferov, nakoľko tieto sa musia z dôvodu nedostatku iných zdrojov použiť na splácanie istín návratných zdrojov financovania - úverov. Je to možné len z dôvodu, že v návrhu rozpočtu kapitálových grantov a transferov sú zahrnuté refundácie z roku 2023.

Mesto dlhodobo nedisponuje finančnými zdrojmi a v blízkej budúcnosti sa nedajú čakať miliónové prebytky rozpočtu. Z hľadiska dlhovej služby tiež nie je veľmi možné počítať s prijatím ďalších návratných zdrojov financovania. Opätovne preto odporúčam veľmi uvážlivo postupovať pri plánovaní financovania rozpracovaných rozvojových programov, nakoľko mnohé z nich nemajú naplnené zámery a ciele, najmä udržateľnosť projektov, resp. ich návratnosť, tak ako to vyžaduje programové rozpočtovanie.

### **FINANČNÉ OPERÁCIE**

V návrhu rozpočtu príjmových finančných operácií vo výške 4 805 010 € sa počíta so zapojením

- zostatku nevyčerpaných účelovo určených finančných prostriedkov roku 2023 z projektu - Nórsky finančný mechanizmus na investičnú akciu Inteligentné exteriérové osvetlenie vo výške 35 112 €,
- finančných prostriedkov rezervného fondu vo výške 18661 €,
- návratných zdrojov financovania, konkrétne úveru zo ŠFRB na výstavbu nájomných bytov Mazorník vo výške 4 366 028 € a úveru z Environmentálneho fondu vo výške 385 209 €.

V návrhu rozpočtu výdavkových finančných operácií vo výške 920 402 € sú uvedené splátky návratných zdrojov financovania a to úveru „Dostavba a stavebné úpravy zimného štadióna“, úveru ŠFRB nájomné byty Mazorník, úveru ŠFRB nájomné byty Nálepškova ul., úveru ŠFRB nájomné byty ŠLN, úveru ŠFRB nájomné byty Mazorník II., úveru ŠFRB na Dom seniorov a denný

stacionár, úveru bývalého Hotela Ďumbier, s.r.o., úveru ŠFRB na výstavbu nájomných bytov Mazorník, investičného úveru z roku 2021 a úveru z Environmentálneho fondu:

1. splátka istiny úveru z r. 2005	152 016 €
2. splátka istiny úveru z r. 2009	107 656 €
3. splátka istiny zlikvidovaného Hotela Ďumbier s.r.o.	6 344 €
4. splátka ŠFRB (nájomné byty Nálepškova)	17 161 €
5. splátka ŠFRB (nájomné byty Mazorník)	12 785 €
6. splátka ŠFRB (nájomné byty ŠLN)	21 172 €
7. splátka ŠFRB (Dom seniorov a denný stacionár)	27 405 €
8. splátka ŠFRB (výstavba nájomné byty MPČL)	132 516 €
9. splátka istiny úveru z r. 2021	400 000 €
10. splátka istiny úveru z Environmentálneho fondu	43 347 €

### **C. ZÁVEREČNÉ ZHODNOTENIE NÁVRHU VIACROČNÉHO PROGRAMOVÉHO ROZPOČTU**

Po preverení náležitostí a obsahu návrhu viacročného programového rozpočtu na roky 2024 – 2026 konštatujem, že je zostavený v súlade s ústavným zákonom o rozpočtovej zodpovednosti a so zákonom o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Návrh rozpočtu vyjadruje ekonomickú samostatnosť hospodárenia mesta, je hlavným nástrojom, ktorým sa bude riadiť hospodárenie mesta.

Navrhovaný rozpočet mesta, vrátane finančných operácií, je zostavený ako vyrovnaný, čím je splnená jedna zo zákonných podmienok, vyplývajúca z § 10 ods. 7 zákona o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy. Bežný rozpočet je zostavený ako vyrovnaný a kapitálový rozpočet je zostavený ako schodkový. Mesto plánuje v roku 2024 hospodáriť so schodkom rozpočtu, ktorý vyfinancuje najmä návratnými zdrojmi financovania – úverom zo ŠFRB a úverom z Environmentálneho fondu.

V stanovisku som pomenovala riziká návrhu rozpočtu, ktoré je potrebné eliminovať dôslednou kontrolou plnenia príjmov zo strany mesta a regulovaným čerpaním výdavkov so zachovaním princípu hospodárnosti, efektívnosti a účelovosti použitia rozpočtovaných finančných prostriedkov. Rozpočtová disciplína je nevyhnutná, pretože bežné zdroje vykrývajú len bežné výdavky, ktorých vývoj je nepredvídateľný. Kapitálové zdroje mesto nemá a preto je dôležité, aby sa naplnil rozpočet kapitálových príjmov, pretože sa s nimi počíta opakovane už nielen pri realizácii rozvojových programov, ale aj pri splátkach návratných zdrojov financovania.

Ing. Ingrid Konečná Veverková  
hlavná kontrolórka mesta Brezna